

POESIA ÈPICA.

L'èpica és el gènere literari centrat en la narració de les gestes d'un heroi o d'un poble. El seu to és elevat i, normalment, patriòtic. Té com a finalitat exposar i exaltar els orígens del món, de diverses ciutats o estirps.

Llenguatge formular.

El llenguatge usat es caracteritza per tenir un to elevat, arcaïsmes i fórmules que es repeteixen al llarg de les obres que faciliten la seva memorització i permeten la improvisació als cantors. A vegades es repeteixen escenes: invocació a les Muses, assemblees dels déus, catàlegs o enumeracions de naus, pobles, personatges..., descripcions d'un mateix fenomen (començament del dia, la mort...).

Hexàmetre dactílic.

És el vers en què s'escriu la poesia èpica. Es tracta d'un vers format per sis peus; cada peu està format per dues síl·labes llargues (— —), anomenat espondeu, o una llarga i dues breus (— ^ ^), que s'anomena dactil.

Virgili.

Publi Virgili Maró (Màntua, 70 aC - Brindisi, 19 aC), fou la màxima expressió del renovament de la poesia llatina d'època d'August.

Fill d'un petit propietari de Màntua. Estudià a Cremona, Milà i Roma. Va estar allunyat de les tribulacions polítiques del moment. Es relacionà amb grans personatges del món intel·lectual i formà part del cercle literari de Mecenes, estendard de la ideologia del nou règim d'August.

Les seves principals obres són:

-Les *Bucòliques* (anomenades també *Èglogues*), són deu poemes que tenen com escenari el camp idíl·lic i idealitzat on els pastors expressen les seves preocupacions mundanes i els seus amors desgraciats o no correspostos.

Prengué com a model els *Idil·lis* de l'autor grec Teòcrit de Siracusa (S. III aC), creador de la poesia bucòlica.

-Les *Geòrgiques*, poema didàctic dividit en quatre cants sobre les feines del camp amb digressions de caràcter etnogràfic, geogràfic o mitològic. L'obra d'Hesíode *Els treballs i els dies* en fou el model. Virgili amb aquesta obra pretenia una lloança a les virtuts i costums tradicionals que per ell representaven l'ideal de la felicitat humana.

-L'*Eneida*, poema èpic que escriví fins a la seva mort i que anà avançant en forma de lectures públiques. La seva font d'inspiració són les dues grans epopeies de la literatura grega, la *Ilíada* i l'*Odissea* d'Homer.

Narra les aventures d'Eneas, el troià fill d'Anquises i de la deessa Venus, a qui el destí té assignat el paper de fundador mític de la civilització romana. Res impedirà que Eneas arribi a Itàlia ja que Roma té assignada pel destí una missió civilitzadora. Amb el recurs a Eneas, es lloen les virtuts i les realitzacions de la civilització romana, que ha aconseguit el seu punt culminant amb la figura d'August.

Està formada per dotze llibres, dividits en dos grups: els sis primers tenen com a model l'*Odissea* i narren la fugida d'Eneas de Troia, el seu viatge pel Mediterrani i la seva arribada a les costes del Laci; els altres sis llibres es basen en la *Ilíada*, narren les batalles entre Eneas i els pobles indígenes d'Itàlia que s'oposen al seu establiment. Eneas trobà el suport i l'ajuda dels arcadis i dels llatins, comandats pel rei Llatí qui li promet la seva filla Lavínia en matrimoni, l'obra acaba quan mor el principal enemic de l'heroi, el rei rútul Turn, antic promès

de Lavínia.

L'heroi Eneas presenta qualitats molt diferents a les dels herois èpics. És reflexiu, conscient de les dificultats que té com a guia del seu poble. Destaca pel seu sentiment de *pietas* (respecte i lleialtat cap a les divinitats, les normes i rituals establerts, els avantpassats, la família i la pàtria...).

Altres personatges a destacar són:

-Dido, la reina de Cartago, on Eneas fa una aturada. Els dos personatges viuen una història d'amor. Ella representa la vitalitat i la passió. L'heroi es sent obligat a continuar el seu viatge i Dido, no suportant la pèrdua, es suïcida.

-Turn, el guerrer rival d'Eneas. Promès de Lavínia, filla del rei Llatí. La seva personalitat és una barreja dels trets dels diferents heois grecs; és valent i sincer, però també ferotge i irascible.

-Les divinitats tenen un paper molt important en el desenvolupament de l'obra. Virgili mostra el seu gran respecte cap a Júpiter, qui té el destí de Roma en les seves mans. Juno, Venus i Minerva són les intermediàries entre els homes i el pare dels déus. També les divinitats menors, els oracles i el *fatum* (destí) són una constant al llarg de l'obra.

S'ha de ressaltar la importància de Juli Ascani, fill d'Eneas i fundador d'Alba Longa, que serà considerat el creador de la *gens* (o família) Iúlia. Aquest serà el llinatge de Juli Cèsar, reivindicant així la seva connexió amb Venus. Un llinatge i estirp lligats al poder, ja que després de la mort de Juli Cèsar es mantingué a través de la dinastia Júlia-Clàudia (August, Tiberi, Calígula, Claudi, Neró). D'aquesta manera Virgili lloava els orígens divins del màxim representant polític del moment, August.

Des del primer moment de la seva publicació, l'*Eneida* esdevingué epopeia nacional romana i fou molt comentada i usada com a text escolar.

Inici *Eneida*, vv.1-7

*Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit
litora, multum ille et terris iactatus et alto
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet
urbem,
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.*

Canto les armes i l'heroi que, el primer, des de les costes de Troia, foragitat pel destí, arribà a Itàlia i als ribatges de Lavínum, després d'ésser llargament batzegat per les terres i pel mar a causa de la violència dels déus de Dalt i de la ira memoriosa de Juno, després d'haver sofert també molts destrets en la guerra, fins a tant que hagué fundat la seva ciutat i hagué transportat els seus déus al Laci, d'on sorgiren la nissaga llatina, els nostres pares alban i, a l'altura, les muralles de Roma.

Traducció de Miquel Dolç

